

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Навчально-науковий
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН
ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО

КАФЕДРА
ІСТОРІЇ УКРАЇНИ, АРХЕОЛОГІЇ ТА
КРАЄЗНАВСТВА

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

бакалавр
01 Освіта / Педагогіка
014 Середня освіта (історія)
Середня освіта (історія)
3,5
III рік, VI семестр
дисципліна за вибором
згідно з розкладом
українська
щовівторка 13.00–14.20 (113 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформах
ZOOM та Google-class).
кандидат педагогічних наук, доцент
Юда Лариса Анатоліївна
E-mail: lorachernigiv@ukr.net
Facebook Messenger: Лариса Юда

Викладач

Контакти

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Коротка анотація до дисципліни. «Методика викладання українознавства» є дисципліною за вибором. Опанування даною дисципліною передбачає опанування здобувачами освіти сучасними науковими підходами до викладання українознавства. В процесі вивчення предмету студенти засвоюють методи, прийоми і засоби методики викладання українознавства, здобувають практичні уміння і навички, а саме: планування навчальної роботи з українознавства, складання конспектів уроків з предмету, планування і проведення тематичних виховних заходів.

Програма навчальної дисципліни складається з чотирьох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Українознавство як основа сучасної навчально-виховної роботи в школі

Змістовий модуль 2. Класифікація, методичні вимоги підготовки і проведення уроків з українознавства.

Змістовий модуль 3. Особливості організації і проведення позакласної виховної роботи з українознавства.

Змістовий модуль 4. Програмне забезпечення шкільного курсу «Українознавство».

Метою навчальної дисципліни «Методика викладання українознавства» є формування цілісного уявлення про методи, засоби і прийоми викладання українознавства в загальноосвітньому навчальному закладі, організацію навчально-виховного процесу і на цій основі опанування практичними вміннями і навичками організації і проведення українознавчої роботи в освітньому закладі.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- вивчення базового змісту українознавства в середній загальноосвітній школі;
- знайомство з кваліфікаційною характеристикою вчителя українознавства;
- опанування основних дидактичних форм і методів навчання;
- вироблення наукового бачення методики викладання українознавства;
- опанування категоріальним апаратом методики викладання українознавства;
- залучення студентів до практичного втілення знань з українознавства в систему сучасної загальноосвітньої школи;
- ознайомлення студентів з основами педагогічної майстерності викладання українознавства;
- формування уявлення студентів про форми позакласної виховної роботи з українознавства;
- вивчення досвіду викладання предмету у школах міста, області, України.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 01	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 02	Здатність зберігати та примножувати культурні цінності на основі розуміння закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, зберігати баланс між професійним та особистим життям
ЗК 04	Здатність виявляти ініціативу, підприємливість, генерувати нові ідеї, визначати та розв'язувати проблеми.
ЗК 05	Здатність ефективно працювати одноосібно, у складі команди і в мультидисциплінарному оточенні.
ЗК 07	Здатність спілкуватися державною мовою усно та письмово, доносити власну думку іноземною мовою усно та письмово.
ЗК 08	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Українознавство як основа сучасної навчально-виховної роботи в школі												
Тема 1. Орієнтовний зміст та пріоритетні напрями українознавчої роботи в школі	7	2				5	6	2				4
Тема 2. Методи і прийоми викладання українознавства.	7	2				5	6					6
Разом за змістовим модулем 1	14	4				10	12	2				10
Змістовий модуль 2. Класифікація, методичні вимоги підготовки і проведення уроків з українознавства												
Тема 3. Урок з українознавства, його специфіка й типи.	10	2	4			4	13	2	2			9
Тема 4. Формування українознавчих знань та вмінь учнів	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Нетрадиційні типи уроків з українознавства	10	2	2			6	12	2	2			8
Разом за змістовим модулем 2	28	6	8			14	33	4	4			25
Змістовий модуль 3. Особливості організації і проведення позакласної виховної роботи українознавства												
Тема 6. Позакласна та позашкільна виховна робота з українознавства	10	2	4			6	8					8
Тема 7. Методичні вимоги до організації і проведення шкільної фольклорно-етнографічної експедиції	8	2				6	4					4
Тема 8. Організація українознавчої роботи класних керівників	8	2	2			4	10	2				8
Тема 9. Українознавча робота шкільної бібліотеки	2					2	2					2

Тема 10. Колективна творча діяльність і українознавча робота школи	10	2	2			6	8					8
Разом за змістовим модулем 3	40	8	8			24	32	2				30
Змістовий модуль 4. Програмне забезпечення шкільного курсу „Українознавство”												
Тема 11. Програми з українознавства для середньої загальноосвітньої школи	7		2			5	10	2				8
Тема 12. Планування роботи вчителя українознавства	7		2			5	10		2			8
Тема 13. Шкільний кабінет (музей) українознавства	9	2	2			5	8					8
Разом за змістовим модулем 4	23	2	6			15	28	2	2			24
Усього годин	90	20	22			63	105	10	6			89

Тематика практичних занять

Модуль I

Тема 1. Аналіз навчальних програм та підручників з українознавства для середньої загальноосвітньої школи (2 год.).

1. Державна національна програма “Освіта”(Україна – XXI століття) – українознавчий аспект.
2. Концепція вивчення українського народознавства в сучасній школі.
3. Досвід викладання українського народознавства (аналіз народознавчих програм до 1998р.).
4. Структура, аналіз і основні завдання програм для середньої загальноосвітньої школи “Українське народознавство” (I – XI кл.) (1998 р.), “Українознавство” (за ред. П.П.Кононенка).
5. Експериментальні, авторські програми з українознавства.
6. Основна навчальна література з українського народознавства.

Тема 2. Планування роботи з українознавства в школі (2 год.).

1. Календарно-тематичне планування вчителя українознавства.
2. Постановка цільових завдань по вивченню курсу українознавства у відповідності з віковим підходом і вимогами шкільної програми з українознавства;
3. Структура календарно-тематичного плану вчителя українознавства;
4. Практична розробка плану конкретної теми з українознавства, на вивчення якої відводиться певна кількість годин.

Модуль II

Тема 3. Планування уроку з українознавства Формування цільової настанови уроку (2 год.).

1. Визначення класу, теми і типу уроку.
2. Формування мети, цільової настанови і визначення завдань уроку у відповідності до типології уроків.
3. Вимоги до наочності і обладнання уроку. Попередня підготовка уроку. Очікувані результати.

Тема 4. Урок з українознавства. Підготовка основної частини уроку (2 год.).

Частина I.

1. Постійні структурні компоненти уроку.
2. Оргмомент на уроці.

3. Українознавчий календар.
4. Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності.

Частина II.

1. Повідомлення теми і мети уроку (план викладу нового матеріалу) .
2. Сприйняття й осмислення нового матеріалу (методи і прийоми навчання).
3. Узагальнення й систематизація набутих знань.

Тема 5. Нетрадиційні типи уроків з українознавства (2 год.).

1. Нетрадиційний підхід в процесі викладання українознавства.
2. Теоретичні і практичні уроки з українознавства.
3. Методика проведення пізнавальних, інтелектуальних, дидактичних ігор з українознавства.
4. Урок-свято з українознавства.

Тема 6. Практичні завдання, рольові і пізнавальні ігри, ігри - подорожі на уроках українознавства (2 год.).

1. Методика розробки практичних завдань з українознавства.
2. Майстер-класи по виготовленню (мотанки, писанки, народної іграшки).
3. Ігри-подорожі з українознавства.
4. Настільні ігри.
5. Віртуальні вікторини, квести, екскурсії.

Модуль III

Тема 7. КТС “День українознавства у школі” (4 год.).

Колективні творчі справи (КТС) «День українознавства у школі», «День сім'ї у школі». (Методика організації і проведення).

Тема 8. Гурток, клуб, студія з українознавства у школі (2 год.).

1. Методичні вимоги до організації і проведення гуртків, студій і клубів з українознавства.
2. Створення проектів гуртків, студій, клубів (практична робота).
3. Презентація студентських проектів.

Модуль IV

Тема 9. Конкурс педагогічної майстерності (2 год.).

Практичне заняття. Гра-конкурс.

Тема 10. Шкільний кабінет (музей) українознавства (2 год.).

1. Методичні вимоги до оформлення українознавчого музею, світлиці, кабінету.
2. Створення власного проекту українознавчої світлиці (музею, кабінету).
3. Оформлення виставки «Обереги моєї родини» (Практичне заняття).

Рекомендовані джерела інформації Основна література

Програмне забезпечення

1. Державна національна програма “Освіта” (Україна – XXI століття). Київ: “Райдуга”, 1994.
2. Жупанін С.І. Орієнтовна програма з народознавства (V – XI кл.). *Рідна школа*. 1992. № 3-4. С. 32–40.
3. Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів Українознавство 5-12 класи. Київ: Українське агентство інформації та друку «РАДА», 2008. 56 с.
4. Народознавство в укр. нац. Школі. *Укр. мова та література в школі*. 1991. № 7. С. 4–18.

5. Народознавство просить у школу (для кл. керівників і вчителів- предметників). *Рідна школа*. 1991. № 10. С. 15–16.
6. Програма уроків народознавства для середньої загальноосвітньої школи. *Освіта*. 1992. 28 лютого; 1991. 3 грудня.
7. Програма з народознавства для 5-8 кл. загальноосвітніх шкіл з українською мовою навчання. *Інформ. зб. Міністерства освіти України*. 1993. № 3.
8. Програми для середньої загальноосвітньої школи. *Українське народознавство (1 – 11 кл.)*. Київ: “Перун”, 1998.
9. Скульський Р.П. Народознавство в українській національній школі: (Альтернативні варіанти навчальних програм для середньої школи. Програми з народознавства (1 – 11 кл.)). *Українська мова та література в школі*. 1991. № 7. С. 4–18.
10. Стельмахович М.Г. Програма з українознавства для 9 кл. (34 год.). *Рідна школа*. 1993. № 8. С. 21.

Основна література

11. Дем’янюк Т.Д. Зміст та методика народознавчої роботи в сучасній школі / Т.Д.Дем’янюк. Київ: ІСДО, 1996. 108 с.
12. Етнографія України: Навч. посібник / [за ред. С.А.Макарчука]. Львів: Світ, 1994. 520 с.
13. Касян Л.Г., Семенюченко О.В. Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання. Науково-методичний посібник. Київ: НДІУ, 2008. 56 с.
14. Касян Л.Г., Семенюченко О.В. Практикум з українознавства. Київ: НДІУ, 2008. 80 с.
15. Касян Л.Г., Семенюченко О.В. Українознавство у навчально-виховному процесі. Основи методики викладання. Науково-методичний посібник. Київ: НДІУ, 2008. 56 с.
16. Касян Л.Г., Семенюченко О.В. Методичні рекомендації щодо викладання курсу «Українознавство» у 5-12 класах загальноосвітніх навчальних закладів. Київ: НДІУ, 2008.
17. Ковальчук О.В. Українське народознавство. Книга для вчителя / О. В. Ковальчук. Київ: Освіта, 1994. 176 с.
18. Король О.В. Методика викладання українського народознавства в школі: Навчально-методичний посібник / О. В. Ковальчук. Київ: ІЗМН, 1998. 368 с.
19. Лозко Галина. Українське народознавство. Київ: «Зодіак-ЕКО», 1995. 368 с.
20. Мінченко Т.А. Методичні рекомендації щодо викладання українознавства в 2014-2015 н.р. // Режим доступу: <http://oblosvita.com/navigaciya/novyny/16466-metodichn-rekomendaciyi-schodo-vikladannya-ukrayinoznastva-u-2015-2016-navchalnomu-roc.html>
21. Приходченко К.І. Витоки творчості. Розробки уроків та позакласних заходів з розвитку творчих здібностей учнів: Посібник. Дніпропетровськ: Сталкер, 1998. 416 с.
22. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / [ред. кол. А.П. Пономарьов, Л.Ф. Артюх, Т.В. Косміна та ін.]. Київ: Либідь, 1993. 256 с.
23. Українське народознавство: Навч. посібник / [За ред. С.П. Павлюка, Г.Й. Горинь, Р.Ф. Кирчива]. Львів: Фенікс, 1994. 608 с.
24. Українознавство в змісті та структурі національної освіти. *Українознавство*. 2006. № 3. С. 58–63.
25. Українознавство // Науковий інструментарій українознавця. *Українознавство*. 2006. № 2. С. 87–88.

Допоміжна література:

26. Борисенко В. Традиції і життєдіяльність етносу: на матеріалах святково-обрядової культури українців: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Унісерв, 2000. 191 с.
27. Борисенко В. К. Сімейна обрядовість українців ХХ – початку ХХІ століття. Київ, 2016. 256 с.
28. Боряк О.О. Україна: етнокультурна мозаїка. Київ: Либідь, 2006. 328 с.
29. Гай-Нижник П.П. Українознавство: концептуальні та теоретико-методологічні основи розвитку. Київ, 2015. 504 с.

30. Гримич М.В. Звичаєве цивільне право українців XIX – початку XX століття. Київ: Арістей, 2006. 560 с.
31. Етнокультура в контексті глобалізаційних викликів. Київ: ІМФЕ ім. М.Т.Рильського НАН України, 2014. 226 с.
32. Лозко Г. Українське народознавство. Видання п'яте, доповнене та перероблене. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 304 с.
33. Культура і побут населення України / В.І.Наулко, Л.Ф.артюх, В.Ф.Горленко. Київ: Либідь, 1993. 288 с.
34. Мазуркевич О.П., Дячук В.П. Звичаєві норми етикету в традиційній культурі українців: навчальний посібник. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 218 с.
35. Стішова Н.С. Українські календарні свята осіннього циклу: монографія. Київ: ІМФЕ, 2017. 240 с.
36. Ткач М. Українська звичаєва культура: монографія / М.М.Ткач. Київ: Вид-во Ліра-К, 2018. 592 с.
37. Українська етнологія: навч. посіб. / за ред. В.Борисенко. Київ, 2007. 400 с.
38. Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов, Л. Ф. Артюх, Т. В. Косміна. Київ; Либідь, 1993. 256 с.

Інформаційні ресурси

39. <http://www.etnolog.org.ua>. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського
40. <http://nte.etnolog.org.ua/>. Народна творчість та етнологія : журн. Ін-ту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського
41. http://journal.nndiuvi.org.ua/?page_id=2&lang=uk Українознавство: науковий часопис

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати завдання самостійної роботи, розробляти презентації, брати участь у творчих проектах та культурно-освітніх заходах.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проектної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	10	10	до 10
Робота на практичному занятті	11	4	до 44
Самостійна робота: конспект традиційного уроку, конспект нетрадиційного уроку, зразки практичної творчої роботи, структура гуртка, студії, клубу, план проведення КТС (вид роботи залежить від особливості теми заняття)	10	4-5	до 46
Усього:			до 100